

Prof. dr hab. Stanisław Zaborniak

Rzeszów, 21.07.2021

35-506 Rzeszów, ul. K. I. Osmeckiego 29/36

Tel. 607 601 067; zaborniaks@wp.pl

Recenzja dysertacji doktorskiej

mgr Karoliny Rogowskiej pt.: *Transformacja ustrojowa a zmiana systemu organizacji sportu w Polsce w latach 1989–2019*, wykonanej pod promotorstwem dr hab. Dariusza Jacka Olszewskiego Strzyżewskiego prof.

AWFiS Gdańsk

Oddana do recenzji dysertacja doktorska mgr Karoliny Rogowskiej pt. *Transformacja ustrojowa a zmiana systemu organizacji sportu w Polsce w latach 1989–2019*, wykonana pod promotorstwem dr hab. Dariusza Jacka Olszewskiego Strzyżewskiego prof. AWF i S Gdańsk, wpisuje się w opracowania naukowe, m.in. takich autorów jak:

W. Bajorek: *Kluby sportowe w dobie transformacji systemowej*, „Przegląd Naukowy Instytutu Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2001;

T. Dubrawski: *Zarządzanie kulturą fizyczną przez organy samorządu terytorialnego w Polsce po 1989* [w:] B. Woltmann (red.): *Z najnowszej historii kultury fizycznej w Polsce*, Gorzów Wlkp. 2007 t. VII.

P. Godlewski, J. Gaj: *Sport polski w okresie przemian ustrojowych lat 1989–1996*, [w:] B. Woltmann (red.): *Z najnowszej historii kultury fizycznej w Polsce*, t. IV, 2000, s. 297–309;

L. Jaczynowski, J. Żyśko: *Zmiany w systemie jednostek organizacyjnych kultury fizycznej*, „Kultura Fizyczna” WSP Częstochowa, Zeszyt I, 1997;

Z. Jaworski: *Administracja rządowa do spraw kultury fizycznej w Polsce w latach 1927–2002*, „Kultura Fizyczna”, 2000 nr 3–4;

- J. Łysakowski: *Makrostruktury organizacji KF w Polsce okresu 1946–1995* (w wyborze), [w:] L. Gondek (red.): *Studia i materiały do ćwiczeń i seminariów dla studentów AWF*, Gdańsk 1996;
- W. Moska: *Metodyczno-szkoleniowe i organizacyjne aspekty rozwoju sportu w Polsce w latach 1945–2005*, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu, Gdańsk 2006;
- A. Nowakowski: *Prawo o kulturze fizycznej w Trzeciej Rzeczypospolitej (1989–2005)*, [w:] „Lider”, 2008 nr 2;
- A. Nowakowski: *Zarządzanie kulturą fizyczną w Polsce w latach 1944–2001*, Rzeszów 2005;
- A. Nowakowski: *Zarządzanie sportem w Polsce w latach 1945–2001, Studium historyczno-porównawcze*, Rzeszów, 2005;
- B. Ryba: *Finansowanie kultury fizycznej w Polsce w okresie transformacji ustrojowej od gospodarki planowanej do rynkowej* [w:] L. Szymański (red.): *Z najnowszej historii kultury fizycznej w Polsce*, Wrocław 1993;
- B. Ryba: *Kultura fizyczna okresu transformacji ustrojowej od gospodarki planowanej do rynkowej*, „Sport Wyczynowy” 1993, nr 11–12);
- B. Ryba: *Kultura fizyczna w okresie transformacji od gospodarki planowej do rynkowej*, [w:] „Sport Wyczynowy”, nr 11–12;
- J. Żyśko, L. Jacynowski: *Przekształcenia w systemie organizacyjnym kultury fizycznej w Polsce w dobie transformacji ustrojowej*, cz. II, „Kultura Fizyczna”, 1995 nr 1–2;
- J. Żyśko: *Organizacja sportu w Polsce w okresie transformacji systemowej*, „Kultura Fizyczna”, 2001 nr 9–10;

Autorka recenzowanej dysertacji doktorskiej pod kierunkiem swojego promotora podjęła się analitycznego opracowania zmian, jakie zaszły w wyniku przemiany ustroju polityczno-gospodarczego w Polsce i obowiązują od 1989 r.

Recenzowana dysertacja doktorska składa się z sześciu rozdziałów głównych (s. 8–287), poprzedzonych wstępem (ss. 3–7), całość opracowania

zamykają: podsumowanie i wnioski (ss. 279–287), treść tabel (287–307); bibliografia (ss. 320–341), spisy tabel (s. 343), wykaz wykresów i rycin (ss. 344–344).

Na podstawie przeprowadzonej analizy literatury przedmiotu, dla wyników swoich badań i ich oryginalności słusznie przyjęła temat: *Transformacja ustrojowa a zmiana systemu organizacji sportu w Polsce w latach 1989–2019*.

Narrację opracowania poprzedza mający charakter wprowadzający wstęp. Informację na podjęty problem badawczy rozpoczyna rozdział I pt.: *Korelacje pomiędzy ustrojem społeczno-politycznym a systemem organizacji sportu*. W tej pierwszej części, autorka podjęła się wprowadzenia do podjętej problematyki badawczej. Uwagę skierowała na przedstawienie wpływu polityki rządów na działalność sportową ujawniającą się szczególnie interwencjonizmem finansowo-organizacyjnym, władz państwowych, które mają wpływ na tempo, zasięg społeczny i skuteczność poziomu rozwoju sportu. W rozdziale tym autorka ukazała także obecność wspomnianych zjawisk na zarządzanie sportem w wybranych krajach Europy (ss. 8–22).

Rozdział II pt.: *Metodologia badań naukowych* (ss. 30–34), został poświęcony opisowi podstaw metodologicznych, w których autorka wyznaczyła cele i pytania badawcze, pomocne w realizacji procedury badawczej. Potwierdzają to tematy podrozdziałów, części drugiej, w tym:

- 2.1. *Cele i pytania badawcze*, ss. 31;
- 2.2. *Metoda, techniki i narzędzia badawcze*, ss. 31–34;
- 2.3. *Pojęcia stosowane w pracy*, ss. 34;
- 2.4. *Zakres czasowy i merytoryczny przeprowadzonych badań*, ss. 34.

Opis politycznych wpływów na funkcjonowanie sportu w Polsce przed 1989 r. zawiera rozdział III opracowania pt.: *Organizacja i zarządzanie sportem w Polsce przed 1989 rokiem*. Informacja w wspomnianym rozdziale podzielona została na dwa podrozdziały:

3.1. *Sport w systemie socjalizmu realnego w Polsce 1945–1989,*

3.2. *Upolitycznienie sportu w okresie socjalizmu realnego,*

Narracja tej części wykracza poza przyjęte dla dysertacji cezury czasowe (1989–2019), z jednej strony zamieszczone informacje naruszają deklaracje czasowej ujętej w temacie dysertacji, a z drugiej strony zamieszczona treść ma znaczącą wartość historyczną. Zamieszczone informacje przedstawiają warunki społeczno-politycznych, w jakich rozwijał się sport w Polsce w dobie PRL (1945–1989).

Na tle tej informacji podnosi się informacyjną wyrazistość zmian, jakie miały miejsce po 1989 r. Zamieszczenie wspomnianej relacji z lat 1945–1989 zwiększa wartość całości informacji zamieszczonej w dysertacji, bo ukazuje istnienie referowanego problemu w okresie, który autorka słusznie nazwała realnym socjalizmem, na którego tle odbywała się transformacja organizacyjna w polskim sporcie po 1989 r.

Autorka dla rozwiązania wspomnianego problemu czasowego, powinna rozważyć zwłaszcza przed podjęciem decyzji o wydaniu drukiem swojej dysertacji, tę część pracy z zachowaniem recenzowanych treści umieścić po rozdziale I, i wprowadzić, jako rozdział II pt.: *Korelacje pomiędzy ustrojem społeczno-politycznym, a systemem organizacji sportu w Polsce (1945–1989)* wraz z zachowanymi treściami podrozdziałów:

2.1. *Sport w systemie socjalizmu realnego,*

2.2. *Upolitycznienie sportu w okresie socjalizmu realnego.*

Na tle narracji tej części dysertacji pozostałe rozdziały wykazują różnice pomiędzy polityką PRL z lat 1945–1989, a transformacją ustrojową w sporcie, jaka rozwinęła się w dobie III Rzeczypospolitej w latach 1989–2019 r., co jest głównym celem dysertacji.

Autorka recenzowanej dysertacji doktorskiej okres zmian w zarządzaniu i organizacji sportu w Polsce po 1989 r. mające charakter podstawowy dla udzielenia odpowiedzi na przyjęty temat ukazuje w rozdziałach IV, V i VI.

Przebieg zmian zarządzania w sporcie, ich tempo, zasięg społeczno-polityczny i zmiany gospodarcze autora podzieliła na trzy części (jak wyżej).

W rozdziale IV obejmującym lata 1989–2005 oceniła przejście zarządzania i organizacji działalności sportowej z uwzględnieniem kapitalistycznych uwarunkowań polityczno-gospodarczych, których zaistnienie zmusiło jednostki kultury fizycznej (m.in. kluby sportowe, okręgowe związki sportowe i stowarzyszenia PKOL, AZS, SZS, LZS i inne sportowe stowarzyszenia np. branżowe i Wojewódzkie Stowarzyszenia Związków Sportowych) do zastosowania się do nowej rzeczywistości polityczno-gospodarczej organizacji państwa Polskiego, wraz z uwzględnieniem początkowego dostosowywania organizacji i zarządzania w sporcie przed wstąpieniem Polski do struktur Unii Europejskiej.

Rozdział V obejmujący swoją narracją lata 2005–2019 dysertacji, autorka poświęciła ocenie rozwiniętych programów organizacyjno finansowych dostosowanych do wymagań prawa Unii Europejskiej z uwzględnieniem prawa krajowego, jaki rozpoczął obowiązywać w sporcie w opisywanych latach na obowiązujących szczeblach struktur samorządowych w Polsce. Autorka ukazała problem podstaw rozwoju sportu w Polsce w tym: wymagań prawnych i finansowych, rozwoju infrastruktury sportowej w działalności Polskich Związków Sportowych, regionalnych Związków Sportowych i Stowarzyszeń Sportowych.

Podsumowanie wyników przeprowadzonych analiz dotyczących procesów przemian, jakie zaszły po zmianie ustrojowej w Polsce po 1989 r., autorka ukazała w rozdziale VI pt.: *Ocena zmian organizacyjnych w polskim sporcie w latach 1989–2019* (ss. 269–279). Ta część dysertacji zawiera podrozdziały, których narracja daje szczegółowy obraz zmian ustrojowych i organizacyjnych, jakie na przestrzeni 30 lat (1989–2019) dokonały się w strukturach polskiego sportu. Ważną wiedzę historyczną autorka zamieściła w podrozdziale II pt.: *Transformacja ustrojowa a reorganizacja*

sportu w Polsce – korzyści i wady (ss. 275–279) wspomnianego VI rozdziału. Informuje w nim o przebiegu transformacji ustrojowej, która wpłynęła na reorganizację sportu w Polsce. Najcenniejszą treścią w tej części jest autorska konkluzja informująca o pozytywach i wadach wymuszonej transformacji zmianą ustrojową państwa Polskiego, jaka została zapoczątkowana zrywem NSZZ „Solidarność” w 1980 r., a skutecznie w 1989 r. doprowadziła do zmiany systemu ustrojowego Polski związanego z przejściem z socjalistycznego do kapitalistycznego systemu rozwiązań gospodarczo-politycznych.

Szczegółowe konkluzje końcowe uzyskanych wyników badań sformułowane zostały przez autorkę, w części pt.: *Podsumowanie i wnioski* (ss. 279–308).

Całość pracy powstała w wyniku kwerendy wiarygodnych źródeł, których zestawienie zamieszczone zostało w zestawieniu bibliograficznym na ss. 309–320. Szczególną wartość źródłową stanowią akty prawne i dokumenty złożone w archiwum akt Sejmu RP oraz relacje ustne posłów do Sejmu RP. Zestawienia statystyczne zamieszczone w pracy (tabele i wykresy) dają obraz zmian, jakie w organizacji i zarządzaniu sportem miały miejsce w latach PRL (1945–1989), a w nowej formie rozwinęły się w latach 1989–2019 w dobie III Rzeczypospolitej.

Powstanie recenzowanego opracowania spełniającego wymogi metodologiczne stawiane przed dysertacją doktorską skierowaną na ukazanie zmian w organizacji sportu w Polsce w okresie transformacji ustrojowej na tle obowiązujących czynników organizacyjnych i politycznych w latach 1945–1989 w Polsce dokumentuje różnice we wspomnianych zjawiskach, który miały niewątpliwy wpływ na rozwój sportu, w tym sportu zawodowego, jaki rozwijany był w latach 1989–2019. Biorąc pod uwagę treść dysertacji oraz dokonanie kwerendy źródłowej oraz zastosowanie w badaniach metody analityczno-dedukcyjnej pozwoliło autorce na zbadanie szczegółowe zbadanie dostępnych źródeł.

Jak wynika z przedstawionej przez autorkę w części metodologicznej analizy historycznej bazy źródłowej, do udzielenia odpowiedzi na podjęty temat wykorzystane zostały źródła normatywne, prasa oraz inna różnorodna dokumentacja.

Autorka spełniła przyjęte założenia, a swoje wyniki badań ukazała w treści narracji, która udziela odpowiedzi na przyjęty temat główny i wynikające z niego cele szczegółowe, w czym autorce pomocną okazała się przyjęta dla dysertacji konstrukcyjna forma monograficzna. Autorka materiał źródłowy zarejestrowała w dysertacji, za pomocą przypisów dolnych zestawionych w bibliografii. Rodzaj i pochodzenie źródeł często analizowanych po raz pierwszy potwierdzają wiarygodność wytworzonej treści dysertacji.

Dokonana analiza literatury przedmiotu, przeprowadzona przez autorkę wykazała, że podjęty problem badawczy po jego opracowaniu stanie się oryginalnym dokumentem, wypełniającym lukę w wiedzy związanej z procesami, jakie przebiegały w strukturach sportu w Polsce po 1989 r.

Na łamach swojej dysertacji autorka trafnie podjęła się ukazania tempa rozwoju polityczno-społecznych relacji w na styku dwóch systemów politycznych, a także ukazuje wzajemne działania prowadzonej polityki przez PRL i III Rzeczypospolitej wobec rozwoju kultury fizycznej. Trafnie oceniła oddziaływania organizacyjno-finansowe obowiązujących w omawianych okresach systemów organizacyjno-finansowych, które posiadają decydujący wpływ na postęp i sukcesy sportowe. W zrealizowaniu podjętego w opracowaniu doktorskim problemu zawartego w tytule dysertacji i wyznaczonych celów głównych pomogły trafnie przyjęte pytania badawcze, których wykorzystanie pozwoliło autorce, udzielić całościowej odpowiedzi zachodzące procesy wyznaczone tematem dysertacji doktorskiej. Autorka dla konstrukcji pracy trafnie przyjęła układ problemowy, podrzędnie chronologiczno-problemowy, co w wielu przypadkach pozwoliło jej uniknąć powtórzeń.

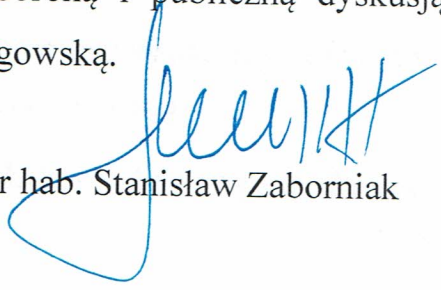
Konkluzja końcowa dotycząca recenzowanej rozprawy doktorskiej mgr Karoliny Rogowskiej

Po zapoznaniu się z treścią dysertacji stwierdzam, że opracowanie mgr Karoliny Rogowskiej pod promotorstwem dr hab. Dariusza Jacka Olszewskiego Strzyżowskiego prof. AWFIS w Gdańsku, zarówno pod względem merytorycznym jak i metodologicznym, a także swoją oryginalnością spełnia wymagania stawiane przed dysertacjami doktorskimi. Stąd recenzowane opracowanie mgr Karoliny Rogowskiej pt.: *Transformacja ustrojowa a zmiana systemu organizacji sportu w Polsce w latach 1989–2019*, z punktu widzenia recenzenta spełnia wymagania stawiane przed tego typu opracowaniami. Dysertacja stanowi istotny wkład do badań w zakresie ewolucji kultury fizycznej w Polsce, czym wpisuje się w wypełnienie luki w historiografii kultury fizycznej w Polsce i pozwala aplikować jego autorce do stopnia doktora nauk

o kulturze fizycznej. O wysokim poziomie recenzowanej pracy świadczy zarówno podjęty w dysertacji problem główny, zakres terytorialny i czasowy, a także konstrukcja opracowania jak i wyznaczone cele pracy, które w swojej oryginalności są cenną informacją w ewolucji sportu w Polsce.

Po zapoznaniu się z treścią oddanej do zrecenzowania dysertacji stwierdzam, że opracowanie spełnia wymagania stawiane przed pracami doktorskimi i zasługuje na wyróżnienie.

Zgodnie z obowiązującym prawem wnioskuję, zatem do Pana Dyrektora Szkoły Doktorskiej dr hab. Mariusza Lipowskiego prof. AWFIS w Gdańsku o wszczęcie dalszych procedur związanych z obroną i publiczną dyskusją nad dysertacją opracowaną przez mgr Karolinę Rogowską.

Prof. dr hab. Stanisław Zaborniak